

**OBJELODANJIVANJE PODATAKA
PRVE BANKE CG AD PODGORICA
ZA 2018.GODINU**

**(u skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka
od strane banaka „Sl.list Crne Gore“, br. 2/12)**

Podgorica, maj 2019.

SADRŽAJ:

UVOD	3
1. Finansijski iskazi.....	4
2. Strategija i politike upravljanja rizicima.....	4
3. Konsolidacija.....	8
4. Sopstvena sredstva	12
5. Potreban kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	17
6. Kreditni rizik.....	21
7. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	29
8. Rizik druge ugovorne strane	36
9. Operativni rizik.....	36
10. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica	36
11. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige	38
12. Sekjuritizacija	39
13. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika.....	40

UVOD

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka ("Sl.list Crne Gore" br.02/12), članom 104 Zakona o bankama ("Sl. list Crne Gore", br. 17/08 od 11.03.2008, 44/10 od 30.07.2010, 40/11 od 08.08.2011 i 73/17 od 03.11.2017.) i ostalim relevantnim propisima kojim se reguliše poslovanje banaka na teritoriji Crne Gore, Prva banka Crne Gore AD Podgorica objelodanjuje podatke i informacije o svom finansijskom stanju i poslovanju sa stanjem na dan 31.12.2018.godine.

Odluka o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka propisuje koje podatke i informacije o finansijskom stanju i poslovanju banke treba da objave, tj. banke su u obavezi da objave podatke i informacije koje se odnose na:

- finansijske iskaze;
- strategiju i politike upravljanja rizicima;
- konsolidaciju;
- sopstvena sredstva Banke;
- potrebni kapital i procjenu adekvatnosti internog kapitala;
- kreditni rizik;
- standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti;
- rizik druge ugovorne strane;
- operativni rizik;
- trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica;
- izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige;
- sekjuritizaciju i
- tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

Ovaj dokument ne sadrži zaštićene i povjerljive informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurentsku poziciju Banke, kao ni povjerljive informacije koje se odnose na lica koja stupaju u ugovorne odnose sa Bankom čija je povjerljivost obavezujuća za Banku.

1. Finansijski iskazi

(Član 5 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Banka objavljuje skraćenu verziju Finansijskog izvještaja sa mišljenjem spoljnog revizora u skladu sa članom 100, stav 3 Zakona o bankama, dok se puna verzija izvještaja može pogledati na zvaničnoj internet stranici Banke <http://www.prvabankacg.com/>.

1. Finansijski iskazi

(Član 18 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Banka dostavlja Centralnoj banci Crne Gore Finansijski izvještaj sa mišljenjem spoljnog revizora u skladu sa članom 100, stav 1 Zakona o bankama i isti se može pogledati na zvaničnoj internet stranici

<https://www.cbcg.me/me/kljucne-funkcije/kontrolna-funkcija/finansijski-izvjestaji-banaka>

2. Strategija i politike upravljanja rizicima

2.1 Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

(Član 6.1 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Banka je odgovorna da identifikuje rizike kojima je izložena u svom poslovanju i koji imaju uticaj na poslovanje i stabilnost Banke, izvrši procjenu rizika i efikasno i efektivno upravlja rizicima. Identifikovani rizici se procjenjuju, analizirajući njihovu vjerovatnoću i značaj njihovog uticaja na poslovanje i stabilnost Banke, odnosno finansijski rezultat i kapital Banke.

Strategija upravljanja rizicima predstavlja osnovni interni dokument kojim se definiše uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja rizicima u Banci.

U cilju ostvarivanja strateških ciljeva Banke, posebna pažnja je posvećena praćenju i upravljanju svim vrstama rizika sa kojima se Banka suočava.

Preuzimanje određenog nivoa rizika je neophodno za uspješno ispunjenje postavljenih ciljeva, uz konzistentan i efikasan okvir za upravljanje rizicima koji omogućava dalji razvoj Banke.

Osnovna uloga strategije kao komponente upravljanja rizicima je da pronađe najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva Banke, uvažavajući pri tome principe upravljanja rizicima, definisanje kapaciteta rizika, sklonosti rizicima i rizični profil Banke.

Strategijom se utvrđuju:

- Ciljevi koje Banka želi da ostvari,
- opredjeljenje za poslovne aktivnosti i proizvode koji će biti dominantni u poslovanju Banke,
- očekivani odnos prinosa i rizika za djelove portfolia Banke i ukupnu aktivu,
- opšti kriterijumi i metode koji su relevantni za kreiranje politika i procedura za upravljanje

rizicima.

2.2 Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

(Član 6.2 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Za upravljanje rizicima kojima je izložena Banka u svom poslovanju, u prvom redu odgovoran je Odbor direktora Banke.

Odbor direktora ima odgovornost utvrđenu pozitivnim propisima u vezi sa svim aspektima javljanja, identifikacije, mjerenja i upravljanja rizicima kojima je Banka u svom poslovanju izložena.

Odbor je takođe odgovoran za donošenje strategije kojom se Banka opredjeljuje za poslovne aktivnosti i proizvode koji će biti dominantni u poslovanju Banke; za usvajanje strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima; za integrisanje planiranja i upravljanja kapitalom u opštu kulturu Banke o upravljanju rizicima.

Odbor direktora obezbjeđuje da je upravljanje rizicima proporcionalno prirodi, obimu i kompleksnosti poslovanja Banke, da sistem interne kontrole obezbjeđuje adekvatno upravljanje i smanjenje rizika, i da sopstvena sredstva odgovaraju rizičnom profilu Banke.

Odbor direktora je dužan da:

- uspostavi adekvatan sistem upravljanja rizicima koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke. Optimalan odnos prinosa i rizika se uspostavlja primjenom naučno i empirijski verifikovanih metodologija, tehnika i prakse;
- uspostavi limite u procesu upravljanja rizicima i prati i ocjenjuje performanse menadžmenta u tom procesu;
- prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu obaveza u vezi sa Pozitivnim propisima, cijeneći interese akcionara koji su definisani drugim strateškim dokumentima.

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je za implementaciju okvira i sistema upravljanja rizicima u poslovnim procesima. Implementacija sistema upravljanja rizicima zavisi od identifikovanja vrsta i izvora rizika, definisanja metodologija mjerenja, praćenja i kontrole rizika, sistema analiza i izvještavanja te usklađenosti i optimizacije svih navedenih procesa.

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je za razvoj politika i procedura za upravljanje rizicima kao i odgovarajućih relevantnih metodologija i postupaka za njihovo mjerenje.

U sklopu Sektora upravljanja rizicima formirane su sledeće organizacione službe zadužene za upravljanje, procjenu i mjerenje rizika:

- Služba upravljanja rizicima;
- Služba Kreditne kontrole.

U sklopu Službe upravljanja rizicima formirana su sljedeća odjeljenja zadužena za upravljanje, procjenu i mjerenje rizika:

- Odjeljenje za upravljanje kreditnim rizikom;
- Odjeljenje za upravljanje nekreditnim rizicima.

2.3 Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika

(Član 6.3 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je za sistem izvještavanja sa područja upravljanja rizicima i kapitalom. Izvještavanje se odvija u okviru standardizovanih izvještaja koji se izrađuju na osnovu metodologija za mjerenje i praćenje pojedinih vrsta rizika, te uspostavljene odgovarajuće baze podataka.

2.4 Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika

(Član 6.4 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Pored zakonskih i podzakonskih akata koje propisuje Centralna banka Crne Gore, područje upravljanja rizicima uređeno je i odgovarajućim internim aktima Prve banke CG.

Strategija upravljanja rizicima predstavlja osnovni interni dokument kojim se definiše uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja rizicima u Banci.

Set dokumenata vezanih za **strategiju upravljanja rizicima**:

- Strategija upravljanja rizicima za period 2018. – 2020.godine;
- Strategija postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period 2019. – 2021.godine;
- Strategija ulaganja u hartije u vrijednosti i upravljanje investicionim portfoliom banke;
- Limiti u poslovanju;
- Godišnji plan poslovanja za 2018.godinu;
- Metodologija procesa identifikovanja i ocjene značaja (materijalnosti) rizika;
- Postupak procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala.

Set dokumenata vezanih za upravljanje **kreditnim rizikom**:

- Politika upravljanja kreditnim rizikom;
- Procedura identifikacije i praćenja lica povezanih sa bankom;
- Procedura naplate potraživanja;
- Kreditna politika
- Procedura odobravanja kredita fizičkim licima;
- Procedura odobravanja plasmana pravnim licima;
- Procedura procjene vrijednosti kolaterala;
- Katalog kolaterala;
- Procedura upravljanja kreditnim rizikom (stres test);
- Tehnike ublažavanja kreditnog rizika;
- Odluka o detaljnoj kategorizaciji viskokorizičnih izloženosti;
- Metodologija utvrđivanja kreditne sposobnosti fizičkih lica;
- Metodologija utvrđivanja kreditne sposobnosti korporativnog klijenta i rizika neispunjenja finansijske obaveze;
- Metodologija za obračun ispravke u skladu sa IFRS 9;

Rezidualni rizik:

- Metodologija obračuna potrebnog kapitala za rezidualni rizik (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Rizik koncentracije:

- Metodologija obračuna internog kapitala za rizik koncentracije (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Rizik upravljanja stečenom aktivom:

- Metodologija obračuna internog kapitala za rizik upravljanja stečenom aktivom (dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om).

Tržišni rizici:

- Politika upravljanja tržišnim rizicima;
- Procedura upravljanja tržišnim rizicima.

Set dokumenata vezanih za upravljanje operativnim rizikom:

- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Procedura upravljanja operativnim rizikom;
- Plan nastavka funkcionisanja poslovnih djelova;
- Plan nastavka funkcionisanja informacione tehnologije (IT);
- Strategija upravljanja kontinuitetom poslovanja;

- Politika upravljanja kontinuitetom poslovanja;
- Strategija sigurnosti informacionog sistema;
- Strategija razvoja informacione tehnologije IT.

Set dokumenata vezanih za upravljanje **rizikom zemlje**:

- Politika upravljanja rizikom zemlje;
- Procedura upravljanja rizikom zemlje.

Set dokumenata vezanih za upravljanje **rizikom likvidnosti**:

- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti;
- Plan upravljanja likvidnošću;
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti i procjena zahtjeva za internim kapitalom Banke za rizik likvidnosti;
- Procedura za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija;
- Metodologija utvrđivanja stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita.

Rizik kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke:

- Procedura za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke i metodologija obračuna internog kapitala.

Reputacioni rizik:

- Politika upravljanja reputacionim rizikom;

Set dokumenata vezanih za upravljanje **rizikom usklađenosti**:

- Politika Compliance;
- Procedura Compliance.

3. Konsolidacija

3.1 Naziv banke sa sjedištem u Crnoj Gori koja je obveznik javnog objelodanjivanja

(Član 7.1 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Prva banka Crne Gore AD Podgorica osnovana 1901.godine, sa vlasničkim udjelom od 100% u: mikro kreditnoj finansijskoj instituciji Montenegro Investments Credit, preduzećima First Assets Management, First Real Estate Management 1 i First Real Estate Management 2 i ima kontrolu nad navedenim privrednim subjektima.

Zakon o bankama i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja obavezuju nadređenu banku na izradu konsolidovanih finansijskih izvještaja za bankarsku grupu, osim u slučaju kada je bilans stanja podređenog člana manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana.

	Nadređeni član/podređeni član	Bilansna suma 31.12.2018. (EUR)	Bilansna suma podređenog člana u odnosu na bilansnu sumu nadređenog člana
Banka	nadređeni član	396.084.629	
First Assets Management	podređeni član	2.398.081	0,61%
Montenegro Investments Credit	podređeni član	6.010.639	1,52%
First real estate management 1	podređeni član	2.290.688	0,58%
First real estate management 2	podređeni član	2.340.673	0,59%

Osnovni podaci o zavisnim društvima koje Banka nije konsolidovala:

1) First Assets Management

Izvršni direktor: Milorad Pavlek

Djelatnost: Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

Osnovni kapital: 2.248.122 EUR

2) First real assets management 1

Izvršni direktor: Nađa Zidar

Djelatnost: Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

Osnovni kapital: 2.290.600 EUR

3) First real assets management 2

Izvršni direktor: Dragutin Grgur

Djelatnost: Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

Osnovni kapital: 2.340.587 EUR

Osnovni podaci o zavisnom društvu koje je Banka konsolidovala:

1) Montenegro Investments Credit

Izvršni direktor: Predrag Četković

Djelatnost: Ostale usluge kreditiranja

Osnovni kapital: 694.000 EUR

U strukturi sopstvenih sredstava ulaganje u mikro kreditnu instituciju Montenegro Investments Credit je odbitna stavka od sopstvenih sredstava.

Bilans stanja

Red. br.	SREDSTVA	BANKA	MFI
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	99.563	162
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	227.338	5.672
2.a.	Kredit i potraživanja od banaka	6.361	0
2.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	208.946	5.672
2.c.	Hartije od vrijednosti	10.323	0
2.d.	Ostala finansijska sredstva	1.709	0
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	16.070	0
3.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
3.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
3.c.	Hartije od vrijednosti	16.070	0
3.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	18	0
4.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
4.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
4.c.	Hartije od vrijednosti	18	0
4.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	0	0
5.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
5.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
5.c.	Hartije od vrijednosti	0	0
5.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	0	0
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	0
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	7.890	0
9.	Investicione nekretnine	0	0
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	1.289	104
11.	Nematerijalna sredstva	148	9
12.	Tekuća poreska sredstva	1	0
13.	Odložena poreska sredstva	202	0
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0
15.	Ostala sredstva	43.566	63
16.	UKUPNA SREDSTVA:	396.085	6.011
	OBAVEZE		
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	350.043	4.903
17.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	1	0
17.b.	Depoziti klijenata	342.923	0
17.c.	Kredit banaka i centralnih banaka	0	4.846
17.d.	Kredit klijenata koji nijesu banke	7.118	57
17.e.	Hartije od vrijednosti	0	0
17.f.	Ostale finansijske obaveze	0	0
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	0	0
18.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	0	0

18.b.	Depoziti klijenata	0	0
18.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka	0	0
18.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	0	0
18.e.	Hartije od vrijednosti	0	0
18.f.	Ostale finansijske obaveze	0	0
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	0	0
19.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	0	0
19.b.	Depoziti klijenata	0	0
19.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka	0	0
19.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	0	0
19.e.	Ostale finansijske obaveze	0	0
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	0	0
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	0
22.	Rezerve	288	1
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0
24.	Tekuće poreske obaveze	0	18
25.	Odložene poreske obaveze	0	0
26.	Ostale obaveze	3.185	109
27.	Subordinisani dug	7.935	0
28.	UKUPNE OBAVEZE:	361.450	5.031
	KAPITAL		
29.	Akcijski kapital	55.428	0
30.	Emisione premije	0	0
31.	Neraspoređena dobit	-32.081	93
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	338	193
33.	Ostale rezerve	10.950	0
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	0	0
	Donirani kapital/udjeli	0	694
35.	UKUPAN KAPITAL: (29. do 34.)	34.634	980
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE: (28. + 35.)	396.085	6.011

Bilans uspjeha

	POZICIJA	BANKA	MFI
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	11.201	950
2.	Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	1.370	0
3.	Rashodi od kamata i slični rashodi	4.074	145
I.	NETO PRIHODI OD KAMATA (1 + 2 - 3)	8.497	805
4.	Prihodi od naknada i provizija	5.519	12
5.	Rashodi naknada i provizija	3.581	9
II.	NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4 - 5)	1.938	4
6.	Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	0	0
7.	Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	86	0
8.	Neto dobitak / gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	0	0
9.	Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)	0	0
10.	Neto gubici/dobici od kursnih razlika	406	0
11.	Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	483	0
12.	Ostali prihodi	753	6

13.	Troškovi zaposlenih	3.301	326
14.	Troškovi amortizacije	255	17
15.	Opšti i administrativni troškovi	5.592	303
16.	Neto dobiti/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata	0	0
17.	Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	1.433	-43
18.	Troškovi rezervisanja	21	0
19.	Ostali rashodi	1.175	0
III.	DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA : I+II+6+7+8+9+10+11+12-13-14-15-16-17-18-19	388	212
21.	Porez na dobit	50	19
22.	NETO PROFIT/GUBITAK (III - 21)	338	193

4. Sopstvena sredstva

4.1 Sažete informacije koje sadrže glavne karakteristike svih stavki koje se uključuju u izračunavanje sopstvenih sredstava i njegovih elemenata

(Član 8.1 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. List RCG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) čine:

- 1) osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala;
- 2) dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioriternih akcija;
- 3a) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 3) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 4) neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove;
- 5) iznos dobiti u tekućoj godini za koju su ispunjeni uslovi propisani Odlukom;
- 6) iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 (MSFI 9).

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;

- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital:

- 1) nominalni iznos uplaćenih povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug;
- 5) hibridni instrumenti;
- 6) revalorizacione rezerve za nepokretnosti u vlasništvu banke.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

Subordinisani dug se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala, ukoliko:

- 1) je dug u cjelosti uplaćen;
- 2) je dug neobezbijeđen, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom dugu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način;
- 3) je, u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima;
- 4) se dug može koristiti samo za isplatu potraživanja povjerilaca u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije banke;
- 5) se isplata duga povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća mogu izvršiti samo:
 - u slučaju pretvaranja subordinisanog duga u akcije, isključujući kumulativne povlašćene akcije,
 - u drugim slučajevima, uz saglasnost Centralne banke, ako isplata duga ne pogoršava pokazatelje adekvatnosti kapitala banke;
- 6) je rok dospjeća duga unaprijed određen i duži od pet godina računajući od dana uplate;
- 7) je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji pored uslova iz tačaka 2 – 6 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava banke su:

- 1) direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10 % kapitala tih institucija;
- 2) ulaganje banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije, u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10 % kapitala te institucije;
- 3) ukupni iznos direktnih ili indirektna ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucija u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganja u subordinisani dug i hibridne instrumente koja nijesu obuhvaćena tačkom 2) ovog stava, ukoliko prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja se vrše u skladu sa ovim članom odluke;
- 4) direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije;
- 5) iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću koji prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja se vrše u skladu sa ovim članom odluke;
- 6) iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja se vrše u skladu sa ovim članom odluke;
- 7) potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljeni pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim pravnim licima koja nijesu povezana sa bankom;
- 8) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka, ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama;
- 9) iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove odluke kojim se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.

4.2 Sopstvena sredstva – osnovni, dopunski kapital i odbitne stavke

(Član 8.2, 8.3, 8.4 i 8.5 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000EUR)

I/A	Osnovni elementi sopstvenih sredstava	Pozicija	Iznos
1.	Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	1	55.428
2.	Naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	2	
3.	Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)	3	
3a	Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	3a	1.530
4.	Neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove	4	-1.004
5.	Dobit u tekućoj godini (ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl 4 Odluke o adekvatnosti kapitala)	5	
6.	Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9, utvrđen u skladu sa stavovima 5 i 6 člana 4 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka	6	318
7.	Ukupno (pozicije 1+2+3+3a+4+5+6)	7	56.272
I/B Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala			
1.	Gubitak iz prethodnih godina	8	31.077
2.	Gubitak iz tekuće godine	9	
3.	Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	10	148
4.	Nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući povlašćene kumulativne akcije	11	
5.	Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	12	
6.	Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	13	1.057
7.	Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	14	
8.	Ukupno (pozicije 8+9+10+11+12+13+14)	15	32.282
I/C Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 7-15)		16	23.990
II/A Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital			
1.	Nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija	17	
2.	Naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	18	
3.	Iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive	19	
4.	Subordinisani dug (za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke)	20	7.600
5.	Hibridni instrumenti (za koje su ispunjeni uslovi iz člana 7 Odluke)	21	
6.	Revalorizacione rezerve	22	
7.	Ukupno (pozicije 17+18+19+20+21+22)	23	7.600
II/B Odbitne stavke pri izračunu dopunskog kapitala			
1.	Stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije	24	
2.	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijedeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital	25	
3.	Ukupno (pozicije 24+25)	26	0
II/C Dopunski kapital (dopunski elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 23-26)		27	7.600
II/ Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva član 8 Odluke		28	7.600

D			
III A	Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva)prije odbitnih stavki	29	31.590
III/ B	Odbitne stavke od sopstvenih sredstava		
1.	Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	30	904
2.	Ulaganje banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije	31	
3.	Direktna ili indirektna ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganja u subordinisani dug i hibridne instrumente koja nijesu obuhvaćena člankom 2 ovog stava ukoliko prelazi 10% iznosa sop	32	
4	Direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije	33	
5	Iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću koji prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	34	
6	Iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	35	
7	Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljene pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim licima koja	36	
8	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijedene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama iz Priloga 1 Odluke	37	
9	Iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojim se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.	38	
III/ C	Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava (pozicije 30+31+32+33+34+35+36+37+38)	39	904
IV	Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 39)	40	23.538
V	Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 39)	41	7.148
VI	Osnovni kapital po potrebi umanjen stav 3 člana 9 Odluke	42	23.538
VII	SOPSTVENA SREDSTVA (Osnovni kapital +Dopunski kapital) (V+VI)	43	30.686

5. Potreban kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

5.1 Sažet opis metodologija koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke i potrebni kapital za pokriće pojedinih vrsta rizika

(Član 9.1., 9.2., 9.3., 9.4. i 9.5. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Cilj postupka za procjenu adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) je jasno određivanje i održavanje nivoa kapitala koji je dovoljan za pokriće svih rizika kojima je Banka izložena, odnosno održavanje kapitala u skladu sa rizičnim profilom Banke.

Banka je usvojila Metodologiju procesa identifikovanja i ocjena značaja (materijalnosti) rizika koja je bazirana na ispunjavanju zahtjeva CBCG, definisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Službeni List Crne Gore“, br. 38/11, 55/12 i 82/17) i kojom se definiše proces identifikovanja svih rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ocjene značaja odnosno materijalnosti pojedinačnih rizika.

U skladu sa Metodologijom, Banka je ocjenila materijalno značajne rizike koji utiču na poslovanje Banke:

- **Kreditni rizik** predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema Banci.
- **Rizik koncentracije** je rizik koji direktno ili indirektno proizilazi iz izloženosti Banke prema istom ili sličnom faktoru ili vrsti rizika, kao što su velike (povezane) individualne izloženosti i značajne izloženosti prema grupama drugih ugovornih strana, vrsti proizvoda, geografskom području, sektoru odnosno grani delatnosti i čiju vjerovatnoću neizmirenja opredjeljuju i zajednički osnovni faktori (sektor, ekonomija, geografsko područje, vrsta proizvoda i dr.), kod kojih zbog povezanosti, a uslijed određenih poremećaja može doći do gubitka.
- **Rizik upravljanja stečenom aktivom** - mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke uslijed nepovoljnih tržišnih uslova na tržištu nekretnina, a Banka je izložena ovom riziku po osnovu nekretnina u vlasništvu Banke.
- **Rizik likvidnosti** predstavlja vjerovatnoću da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoću da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.
- **Operativni rizik** je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.
- **Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi** je rizik nastanka gubitka u poslovanju banke usljed promjena kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa koje nijesu namijenjene za trgovinu.

5.2 Metodologija obračuna internog kapitala za kreditni rizik

Prilikom mjerenja i procjene kapitala za kreditni rizik, Banka koristi pristup koji proizilazi iz propisa CBCG tj. - standardizovan metod, u skladu sa zahtjevima propisanim Odlukom o adekvatnosti kapitala. Potrebni kapital za kreditni rizik predstavlja rezultat koji se dobija dijeljenjem ukupne rizikom ponderisane aktive Banke sa 10. Izračunavanje rizikom ponderisane aktive Banka vrši u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Paralelno sa ovim pristupom, u cilju procjene dodatnog kapitala za pokriće ukupnog kreditnog rizika, Banka vrši stresno testiranje kreditnog rizika i izdvaja interni kapital u skladu sa rezultatima testa.

5.3 Metodologija obračuna internog kapitala za rizik koncentracije

Banka u skladu sa ICAAP-om, vrši procjenu i mjerenje rizika koncentracije. Banka procjenjuje i mjeri potreban kapital za:

- Rizik koncentracije na strani kredita i
- Rizik koncentracije na strani depozita.

Banka koristi Herfindahl-Hirschman index (HHI) za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za rizik koncentracije.

5.4 Metodologija obračuna internog kapitala za rizik upravljanja stečenom aktivom

Banka obračunava iznos Ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Službeni List Crne Gore“, br.24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17).

Prilikom obračunavanja ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, Banka u obračun uključuje vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima: 0%, 30%, 50%, 75%, u zavisnosti od toga koliko je vremena proteklo od dana sticanja nepokretnosti.

U osnovicu za obračun potrebnog kapitala za rizik upravljanja stečenom imovinom, banka uključuje iznos stečene imovine za koju je od momenta sticanja prošlo duže od 4 godine, bez obzira da li se ista tretira odbitnom stavkom pri obračunu ukupnog iznosa sopstvenih sredstava. Iznos od 5% dobijene osnovice, smatra se potrebnim kapitalom za rizik upravljanja stečenom aktivom.

5.5 Metodologija obračuna internog kapitala za rizik likvidnosti

U skladu sa izvršenom internom kategorizacijom, rizik likvidnosti predstavlja tip rizika koji nije kapitalno relevantan i za koji Banka smatra da iako je materijalno značajan ne implicira kapitalnu zaštitu, odnosno Banka kao zaštitu ne koristi kapital već adekvatne i efikasne mjere kontrole i upravljanja rizicima.

Procjena Banke je da nije potrebno izdvajanje kapitala po osnovu izloženosti riziku likvidnosti imajući u vidu specifičnu prirodu rizika likvidnosti kao i efikasan i efektivan sistem internih kontrola koji je dizajniran i implementiran u Banci za upravljanje rizikom likvidnosti.

5.6 Metodologija obračuna internog kapitala za operativni rizik

Za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik, pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine.

S obzirom da Banka potreban kapital za operativni rizik računa po jednostavnoj metodi, koja je ujedno i najkonzervativnija što dovodi do toga da je kapitalni zahtjev za operativni rizik drugi po veličini u Banci odmah nakon kreditnog, to Banka smatra da je obračunati potreban kapital adekvatan rizičnom profilu Banke.

5.7 Metodologija obračuna internog kapitala za tržišne rizike

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, izračunava potrebni kapital za tržišne rizike. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijske rizike (cjenovni i rizik kamatne stope);
- 2) devizni rizik.

S obzirom da devizni rizik nije prepoznat kao materijalno značajan Banka ne izdvaja dodatni kapital za ovaj rizik.

5.7.1 Metodologija obračuna internog kapitala za rizik kamatne stope iz bankarske knjige

Prilikom obračuna internog kapitala u procesu ICAAP-a Banka koristi rezultate stres testiranja primjenom kamatnog šoka na godišnji neto prihod od kamata.

Potreban interni kapital za rizik kamatne stope predstavlja 10% prosječne negativne promjene u godišnjem neto prihodu od kamata primjenom kamatnog šoka za posljednja četiri kvartala.

PROCJENA INTERNOG KAPITALA

(000 EUR)

Rizični profil	Regulatorni zahtjevi za kapitalom	Dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om	Ukupan kapital
STUB 1	23.955	739	24.694
Kreditni rizik	21.514	739	22.253
Operativni rizik	2.376		2.376
Tržišni rizik			
Rizik zemlje	65		65
STUB 2			
Rizici koji nijesu u potpunosti obuhvaćeni Stubom 1			
Rezidualni rizik (CRM)			
Rizik sekjuritizacije			
Rizici iz Stuba 2		1.912	1.912
Rizik kamatne stope iz bankarske knjige		300	300
Rizik koncentracije		697	697
Ostali značajni rizici		915	915
Rizik likvidnosti			
Strateški rizik			
Reputacioni rizik			
Ostali rizici			
Eksterni faktori			
Ukupno	23.955	2.651	26.606

6. Kreditni rizik

6.1 Definicije dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju "C" ili niže)

(Član 10.1. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena o roku dospjeća, bez obzira koliko je prošlo od tog roka.

Pod nekvalitetnim kreditom, u smislu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore" br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), smatra se kredit koji je banka primjenom kriterijuma za klasifikaciju aktive iz ove odluke, klasifikovala u klasifikacionu kategoriju „C“, „D“ ili „E“.

6.2 Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

(Član 10.2. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Utvrđivanje kvaliteta aktive vrši se u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore" br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

Na osnovu gore navedenog, krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene,
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – u koju se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate,
- kategorija C (substandardna aktiva) –u koju se klasifikuju stavke za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu,
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca, vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Iznos rezerve za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore" br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) i internom Metodologijom, Banka minimalno kvartalno procjenjuje kvalitet aktive, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatni iznos tog obezvređenja, odnosno vjerovatnog gubitka.

Obračun ispravke vrijednosti u skladu sa MSFI 9 se primjenjuje na sve vrste finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti ili fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Model očekivanih kreditnih gubitaka koji se odnosi na finansijska sredstva vrednovana po amortizovanoj vrijednosti zahtjeva računovodstveno obuhvatanje očekivanih kreditnih gubitaka i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izvještavanja (kvartalno) na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja.

U slučaju da su ispunjeni kriterijumi, odnosno da je identifikovano značajno povećanje rizika, očekivani gubici za period od 12 mjeseci zamjenjuju se očekivanim gubicima do dospjeća sredstva odnosno za cio period trajanja instrumenta.

Banka obračunava na svaki datum izvještavanja ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja, ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomjesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

Za potrebe obračuna ispravke vrijednosti očekivani dvanaestomjesečni kreditni gubici su dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom roka trajanja i predstavljaju manjkove gotovine tokom roka trajanja koji će rezultirati ako se dogodi neizvršenje u roku od 12 mjeseci nakon datuma izvještavanja (ili kraći period, ako je očekivani rok trajanja finansijskog instrumenta kraći od 12 mjeseci), ponderisani vjerovatnoćom nastanka takvog neizvršenja.

Pri obračunavanju iznosa obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, banka uzima u obzir i novčane tokove po osnovu kolaterala.

Procjenu obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki banka vrši na pojedinačnom i na grupnom nivou.

Kako u skladu sa MSFI 9, očekivani kreditni gubici predstavljaju vjerovatnoćom ponderisane procjene kreditnih gubitaka, Banka uvažava postojanje više mogućih scenarija naplate prilikom procjene očekivanih budućih tokova gotovine.

Tom prilikom, scenarija koja se uzimaju u obzir su:

- realizacija kolaterala,
- restrukturiranje i reprogramiranje,
- stečaj,
- prodaja potraživanja,
- namirenje i sve ostalo što se smatra relevantnim.

Prilikom određivanja procenata vjerovatnoće određenih scenarija, Banka se vodi historijom realizacije i naplate problematičnih slučajeva, ali i specifičnostima pojedinačnog finansijskog instrumenta i u skladu sa tim im dodeljuje odgovarajuće pondere, koji u zbiru svih scenarija moraju iznositi 100%.

Na ovaj način, vrši se procjena očekivanih kreditnih gubitaka za sve finansijske instrumente u nivou 3 koji prelaze prag materijalnosti od EUR 50 hiljada.

Za sve ostale izloženosti primjenjuje se grupni pristup, koji podrazumeva grupisanje preostalih finansijskih instrumenata u nivou 3 po segmentima

6.3 Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

(Član 10.3. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.b r.	Vrsta izloženosti	Prosječna neto izloženost u 2018.godini	Ukupna neto izloženost na 31.12.2018.
1.	Banke, rezidenti	171	-
2.	Banke, nerezidenti	7.017	6.361
3.	Ostale finansijske institucije, rezidenti	4.381	4.846
4.	Ostale finansijske institucije, nerezidenti	-	-
5.	Ostale depozitne institucije, rezidenti	-	-
6.	Ostale depozitne institucije, nerezidenti	-	-
7.	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	-	-
8.	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, nerezidenti	-	-
9.	Privatni fondovi, rezidenti	-	-
10.	Fondovi, nerezidenti	-	-
11.	Privredna društva u državnom vlasništvu	736	157
12.	Privredna društva u privatnom vlasništvu	90.894	89.202
13.	Preduzetnici	160	147
14.	Javne službe jedinica lokalne samouprave	69	70
15.	Privredna društva - nerezidenti	18.657	18.330
16.	Vlada Crne Gore	17.428	15.742
17.	Jedinice lokalne samouprave	1.927	2.250
18.	Drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore	-	-
19.	Regulatorne agencije, rezidenti	-	-
20.	Regulatorne agencije, nerezidenti	-	-
21.	Državni fondovi	-	-
22.	Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	9	5
23.	Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	-	-
24.	Fizička lica, rezidenti	66.613	68.817
25.	Fizička lica, nerezidenti	892	1.015
26.	Kreditne kartice, fizička lica, rezidenti	1.287	980
27.	Kreditne kartice, fizička lica, nerezidenti	7	7
28.	Kreditne kartice, ostali, rezidenti	90	360
29.	Kreditne kartice, ostali, nerezidenti	-	-
30.	Ostalo	-	-
	Ukupno:	210.337	208.290
31.	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	6.826	6.786
32.	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	229	231
	UKUPNO:	217.392	215.306

Neto izloženost: razlika bruto izloženosti i Ispravke vrijednosti.

Ukupna neto izloženost: Suma pozicija 2. i 3. iz BS (Kredit i potraživanja od banaka i Kredit i potraživanja od klijenata).

6.4 Podjela izloženosti po geografskim područjima, razvrstanih na značajna područja prema značajnim kategorijama izloženosti banke (regioni, opštine i sl.), a po potrebi i detaljnije razrađenih (Član 10.4. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.br.	Opština	Neto izloženost	Neto izloženost (%)
1.	Podgorica	139.000	64,56%
2.	Nikšić	16.117	7,49%
3.	Bar	6.129	2,85%
4.	Kotor	5.509	2,56%
5.	Budva	2.883	1,34%
6.	Bijelo Polje	2.502	1,16%
7.	Ulcinj	1.961	0,91%
8.	Berane	1.779	0,83%
9.	Rožaje	1.663	0,77%
10.	Tivat	2.249	1,04%
11.	Danilovgrad	3.201	1,49%
12.	Herceg Novi	1.091	0,51%
13.	Pljevlja	2.643	1,23%
14.	Cetinje	2.188	1,02%
15.	Žabljak	274	0,13%
16.	Plav	196	0,09%
17.	Andrijevica	46	0,02%
18.	Kolašin	831	0,39%
19.	Mojkovac	12	0,01%
20.	Šavnik	4	0,00%
21.	Plužine	2	0,00%
22.	Ostalo*	25.025	11,62%
	UKUPNO:	215.306	100,00%

Pozicije 1-21: Krediti, minusi i kartice razvrstani po opštinama

Ostalo*: Sredstva i depoziti kod banaka, faktoring, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama, vremenska razgraničenja.

(000 EUR)

R.br.	Naziv regiona	Neto izloženost	Učešće
1.	Centralni dio	160.506	74,55%
2.	Sjeverni dio	9.954	4,62%
3.	Južni dio	19.822	9,21%
4.	Ostalo*	25.025	11,62%
	UKUPNO:	215.306	100,00%

Pozicije 1-3: Krediti, minusi i kartice razvrstani po regionima.

Ostalo*: Sredstva i depoziti kod banaka, faktoring, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama, vremenska razgraničenja.

6.5 Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstana na kategorije izloženosti, a po potrebi i detaljnije razrađenih

(Član 10.5. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.br.	Djelatnost	Neto izloženost
I	Pravna lica - rezidenti	112.730
1.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	894
2.	Vađenje rude i kamena	4.890
3.	Prerađivačka industrija	14.290
4.	Snabdijevanje električnom energijom	101
5.	Snabdijevanje vodom	841
6.	Građevinarstvo	22.453
7.	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	26.407
8.	Saobraćaj i skladištenje	1.361
9.	Usluge pružanja smještaja i ishrane	5.792
10.	Informisanje i komunikacije	726
11.	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	4.852
12.	Poslovanje nekretninama	5.800
13.	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	4.225
14.	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.201
15.	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	17.992
16.	Obrazovanje	71
17.	Zdravstvo i socijalna zaštita	212
18.	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	323
19.	Ostale uslužne djelatnosti	299
II	Fizička lica - rezidenti	69.797
III	Nerezidenti	25.762
IV	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	6.786
V	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	231
	UKUPNO:	215.306

6.6 Podjela svih izloženosti prema preostalom dospjeću, razvrstanih prema kategorijama izloženosti, a po potrebi i detaljnije razrađenih

(Član 10.6. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.b r.	Vrsta izloženosti	Depoziti po vidjenju	Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Neto izloženo st
1.	Banke, rezidenti	0	0	0	0	0	-
2.	Banke, nerezidenti	6.361	0	0	0	0	6.361
3.	Ostale finansijske institucije, rezidenti	0	0	0	0	4.846	4.846
4.	Ostale finansijske institucije, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
5.	Ostale depozitne institucije, rezidenti	0	0	0	0	0	-
6.	Ostale depozitne institucije, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
7.	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	0	0	0	0	0	-
8.	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
9.	Privatni fondovi, rezidenti	0	0	0	0	0	-
10.	Fondovi, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
11.	Privredna društva u državnom vlasništvu	0	0	40	0	117	157
12.	Privredna društva u privatnom vlasništvu	0	1.893	18.677	9.030	59.603	89.202
13.	Preduzetnici	0	1	0	8	138	147
14.	Javne službe jedinica lokalne samouprave	0	0	15	0	55	70
15.	Privredna društva - nerezidenti	0	18.241	0	0	89	18.330
16.	Vlada Crne Gore	0	0	0	5.997	9.745	15.742
17.	Jedinice lokalne samouprave	0	35	0	0	2.215	2.250
18.	Drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore	0	0	0	0	0	-
19.	Regulatorne agencije, rezidenti	0	0	0	0	0	-
20.	Regulatorne agencije, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
21.	Državni fondovi	0	0	0	0	0	-
22.	Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	0	0	0	1	4	5
23.	Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
24.	Fizička lica, rezidenti	0	2.112	1.995	2.794	61.918	68.817
25.	Fizička lica, nerezidenti	0	136	111	0	769	1.015
26.	Kreditne kartice, fizička lica, rezidenti	0	429	285	249	17	980
27.	Kreditne kartice, fizička lica, nerezidenti	0	5	2	0	0	7
28.	Kreditne kartice, ostali, rezidenti	0	156	68	109	26	360
29.	Kreditne kartice, ostali, nerezidenti	0	0	0	0	0	-
30.	Ostalo	0	0	0	0	0	-
	Ukupno:	6.361	23.008	21.193	18.187	139.542	208.290
31.	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	6.786					6.786
32.	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	231					231
	UKUPNO:	13.377	23.008	21.193	18.187	139.542	215.306

6.7 Iznosi za sve vrste djelatnosti koje banka odredi kao materijalno značajne, ili za sve tipove druge ugovorne strane koje banka odredi kao materijalno značajne – stanje nekvalitetne aktive i obračunatih rezervacija / ispravki vrijednosti

(Član 10.7. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.br.	Značajne privredne djelatnosti	Stanje nekvalitetne aktive-bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	Učešće ispravke vrijednosti	Neto izloženost
1.	Trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila	8.879	2.571	28,95%	6.309
2.	Građevinarstvo	6.822	2.171	31,83%	4.651
3.	Prerađivačka industrija	3.655	936	25,61%	2.719
4.	Saobraćaj i skladištenje	1.929	1.503	77,89%	427
5.	Snabdjevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama	1.215	232	19,09%	983
	UKUPNO:	22.501	7.413	32,94%	15.088

Nekvalitetna aktiva: Bilansna aktiva klasifikovana u C,D i E.

U bruto izloženost uključena i naknada po kreditima koja se u BS Banke nalazi u okviru pozicije Ostala finansijska potraživanja.

6.8 Iznosi nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih potraživanja, posebno iskazane, podijeljene na značajna geografska područja, uključujući, ako je to moguće, rezervacije/ispravke vrijednosti za svako geografsko područje

(Član 10.8. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

R.br.	Naziv regiona	Stanje nekvalitetne aktive-bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	Učešće ispravke vrijednosti	Neto izloženost
1.	Centralni dio	45.025	16.094	35,75%	28.931
2.	Sjeverni dio	978	695	71,02%	283
3.	Južni dio	973	529	54,44%	443
	UKUPNO:	46.976	17.318	36,87%	29.657

Nekvalitetna aktiva: Bilansna aktiva klasifikovana u C,D i E.

U bruto izloženost uključena i naknada po kreditima koja se u BS Banke nalazi u okviru pozicije Ostala finansijska potraživanja.

(000 EUR)

R.br.	Naziv regiona	Nedospjela potraživanja-bruto izloženost	Dospjela nenaplaćena potraživanja-bruto izloženost	Ukupna potraživanja-bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	Učešće ispravke vrijednosti	Neto izloženost
1.	Centralni dio	14.730	29.915	44.646	16.036	35,92%	28.609
2.	Sjeverni dio	360	619	978	695	71,02%	283
3.	Južni dio	331	643	973	529	54,44%	443
4.	Ostalo*		379	379	58	15,30%	321
	UKUPNO:	15.421	31.177	46.976	17.318	36,87%	29.657

Pozicije 1-3: Krediti, minusi i kartice razvrstani po regionima

U bruto izloženost uključena i naknada po kreditima koja se u BS Banke nalazi u okviru pozicije Ostala finansijska potraživanja.

Ostalo*: Sredstva i depoziti kod banaka, faktoring, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama, vremenska razgraničenja.

6.9 Promjene u rezervacijama/ispravkama vrijednosti i rezervacija/ispravki vrijednosti za nekvalitetnu aktivnu

(Član 10.9. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

(000 EUR)

Opis	Početno stanje na dan 31.12.2017.	Povećanje/Smanjenje u 2018.god.	Završno stanje na dan 31.12.2018.
Ispravka za nekvalitetnu aktivnu	12.023	5.295	17.318

7. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

(Član 11.1, 11.2, 11.3, 11.4 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Komitenti Banke nemaju dodjeljene kreditne rejtinge od strane priznatih eksternih rejting agencija i izvoznih kreditnih agencija, pa stoga ponderisanje potraživanja od ovih komitenata vrši se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka.

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala izračunava potrebni kapital za kreditni rizik primjenom standardizovanog metoda.

U tabeli ispod dat je obračun ponderisane bilansne aktive (tabele PBA, PVB):

Obrazac PBA - Izvještaj o ponderisanoj bilansnoj aktivni

(000 EUR)

	Naziv potraživanja	Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
Ponder 0%						
1	Izloženost prema Evropskoj centralnoj banci			0	0	1
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1			0	0	2
3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 0 i 1			0	0	3

4	Izloženost prema centralnoj vladi u Crnoj Gori i CBCG	67.520	26	67.494	0	4
5	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama (član 25 Odluke o adekvatnosti kapitala) - u daljem tekstu: Odluka			0	0	5
6	Izloženost prema međunarodnim organizacijama (član 26 Odluke)			0	0	6
7	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	73.714	0	73.714	0	7
8	Zlatne poluge koje se nalaze u trezoru banke ili su deponovane na drugom mjestu kao obezbjeđenje za obaveze banke			0	0	8
9	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)	1.543	0	1.543	0	9
10	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% u skladu sa članom 119 Odluke			0	0	10
Ponder 10%						
1	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 1			0	0	11
2	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 10% (član 102 stav 2, član 103 tačka 2 Odluke)			0	0	12
Ponder 20%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2			0	0	13
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2			0	0	14
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća dužim od tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 1	856	0	856	171	15
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 1,2 ili 3	6.398	3	6.395	1.279	16
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca (ukoliko ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije nije veći)	0	0	0	0	17
6	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 2			0	0	18

7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1			0	0	19
8	Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 52 Odluke)			0	0	20
9	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 52 Odluke)			0	0	21
10	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 154 Odluke)			0	0	22
11	Gotovina na putu	0	0	0	0	23
12	Dio izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 20%			0	0	24
13	Dio izloženosti koji je pokriven priznom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 20% u skladu sa članom 119 Odluke	0	0	0	0	25
Ponder 35%						
1	Izloženosti obezbijeđene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	23.281	456	22.825	7.989	26
2	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet stambena nepokretnost ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 37 stav 2 Odluke			0	0	27
Ponder 50%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	28
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	29
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 ili 3			0	0	30
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5			0	0	31
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca (ukoliko ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije nije veći)	7.466	35	7.431	3.715	32

6	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave (član 22 Odluke), administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , na koje se primjenjuje ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejting sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	33
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2			0	0	34
8	Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1 Odluke)	22.010	236	21.775	10.887	35
9	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke			0	0	36
10	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav 1 tačka 1 i 2 Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4	10.649	9.497	1.151	576	37
11	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 3			0	0	38
12	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	39
13	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitenta) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	40
14	Izloženosti koje su u potpunosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom nad poslovnim nepokretnostima na teritoriji zemalja članica EU (djeluju izloženosti utvrđenom u skladu sa članom 39 Odluke)			0	0	41
15	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 52 Odluke)			0	0	42
16	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 154 Odluke)			0	0	43
17	Dio izloženosti koji je obezbijeden do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 50%			0	0	44
18	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 50% u skladu sa članom 119 Odluke	2.537	28	2.509	1.255	45
Ponder 75%						
1	Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)	52.035	3.277	48.758	36.569	46
Ponder 100%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5			0	0	47
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5 i 6			0	0	48

3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, za koje banka ne koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije ili izvozne kreditne agencije			0	0	49
4	Izloženost prema javnim državnim tijelima iz člana 24 stav 2 Odluke			0	0	50
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5			0	0	51
6	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave (član 22 Odluke), administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , na koje se primjenjuje ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejting sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5	1	0	1	1	52
7	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , na koje se primjenjuje ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejting sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5			0	0	53
8	Učešće banke u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)			0	0	54
9	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4			0	0	55
10	Izloženost prema privrednim društvima za koje ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije pod uslovima iz člana 32 stav 2 Odluke			0	0	56
11	Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)	12.665	152	12.513	12.513	57
12	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke			0	0	58
13	Ostale izloženosti obezbijedene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	24.959	990	23.968	23.968	59
14	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbijeđenog dijela ukupne izloženosti	11.657	11.367	290	290	60
15	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav1 tačka 1i 2 Odluke umanjanim za rezervacije za potencijalne gubitke(član 42 stav 3 Odluke)	461	32	429	429	61
16	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 4			0	0	62
17	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa			0	0	63

	stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)					
18	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)			0	0	64
19	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4 (član 52 Odluke)			0	0	65
20	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav1 tačka 2 Odluke)			0	0	66
21	Učešće u kapitalu drugih pravnih lica i ostalim kapitalnim ulaganjima, isključujući ulaganja koja predstavljaju odbitnu stavku pri izračunavanju sopstvenih sredstava banke(član 58 Odluke)	7.166	474	6.692	6.692	67
22	Materijalna imovina (zemljište, zgrade, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (Član 62 Odluke)	43.961	0	43.961	43.961	68
23	Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika član 63 Odluke)	43.951	16.152	27.799	27.799	69
24	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 3(član 154 Odluke)			0	0	70
25	Dio izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 100%			0	0	71
26	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 100% u skladu sa članom 119 Odluke			0	0	72
Ponder 150%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	73
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 7			0	0	74
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	75
4	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	76
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	77
6	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave (član 22 Odluke), administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , na koje se primjenjuje ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi			0	0	78

	u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejting sa stepenom kreditnog kvaliteta 6					
7	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca , na koje se primjenjuje ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, koja ima rejting sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	79
8	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca , sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	80
9	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6			0	0	81
10	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijeđeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezervacije za potencijalne kreditne gubitke ne prelaze 20% neobezbijeđenog dijela ukupne izloženosti	318	22	295	443	82
11	Visokorizične izloženosti u skladu sa članom 43 i 44 Odluke			0	0	83
12	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5, ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	84
13	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5, ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	85
14	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6 (član 52 Odluke)			0	0	86
15	Izloženosti po osnovu ulaganaja u otvorene investicione fondove povezanih sa visokim rizikom (član 52, stav 2 Odluke)			0	0	87
Ponder 350%						
1	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 (član 154 Odluke)			0	0	88
UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA		413.149	42.749	370.400	178.537	89

Obrazac PVB - Izvještaj o ponderisanim vanbilansnim stavkama

(000) EUR

R. br.	Vrsta vanbilansnih stavki	Bruto izloženost							Rezervacije za vanbilans							Iznos izloženosti							Faktor konverz	Iznos izloženosti nakon primjene faktora konverzije						Iznos nakon primjene odgovarajućih pondera rizika						UKUPNO	Pozicija				
		0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%		0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%			100%	150%	7=ukupno	6
		1							2							3=1-2								5=3*4						6=5*pojedinačni ponderi								7=ukupno	6		
Nizak rizik																																									
1.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (ugovori o kreditu, kupovini hartija od vrijednosti, izdavanju garancija ili akcepti) koji se mogu bezuslovno opozvati u svakom trenutku bez prethodnog obavještanja, ili daju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika kredita																																				0	0			
2.	za koje ugovoreni uslovi dozvoljavaju banci da ih u potpunosti opozove (bezuslovno opozive kreditne linije)																																				0	2			
3.	Izloženosti koje su predmet materijalne i nematerijalne kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0%	397.150														397.150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	397.150	0	3			
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 0%		397.150	0	0	0	0	0	0							397.150																						397.150	0	4		
Srednje nizak rizik																																									
1.	Dokumentarni akreditivi kod kojih isporuka ima ulogu kolaterala i drugi instrumenti za koje postoji mogućnost potpunog namirenja iz kolaterala																																				0	5			
2.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani s originalnim rokom dospijeća do jedne godine, koji ne mogu biti bezuslovno opozvani u bilo koje vrijeme bez prethodnog obavještanja kao i neiskorišćeni kreditni aranžmani koji ne pružaju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika			18	751	2.772	3.181										0	2	24	5																	6.722	6			
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 20%		0	0	18	751	2.772	3.181	0																													6.722	1.124	7		
Srednji rizik																																									
1.	Izdani i potvrđeni dokumentarni akreditivi (koji ne predstavljaju stavku srednje niskog rizika)																																				0	8			
2.	Jemstva i garancije (uključujući činidbene garancije, garancije za dobro izvršenje posla, carinske garancije i garancije za izmjerenje poreza) i garancije koje nemaju svojstvo kreditnih supstituta			1.032	1.080	889	25.955				101	1	36	169			0	0	931	1.080	852	25.787	0														28.956	9			
3.	Neopozivi stand-by akreditivi koji nemaju svojstvo kreditnih supstituta																																					0	10		
4.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (kupovina HOV, izdavanje garancija ili akcepta) sa originalnim rokom dospijeća dužim od jedne godine			78	242	79	15.368				0	0	6	13			0	0	78	242	73	15.355	0															15.768	11		
5.	Aranžmani u vezi s izdavanjem kratkoročnih obveznica (NFs) i obnovljivi aranžmani pokrovištva nad izdavanjem srednjoročnih obveznica (RUFs)																0	0	0	0	0	0	0														0	12			
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 50%		0	0	1.110	1.322	967	41.324	0																													44.723	21.425	13		
Visoki rizik																																									
1.	Garancije koje imaju svojstvo kreditnih supstituta			1.485	1.679	276	12.212				1	1	0	37			0	0	1.484	1.678	276	12.174	0														15.652	14			
2.	Akcepti																0	0	0	0	0	0	0														0	15			
3.	Indosirane mjenice koje ne glase na drugu banku																0	0	0	0	0	0	0														0	16			
4.	Transakcije sa pravom na regres																0	0	0	0	0	0	0														0	17			
5.	Neopozivi stand-by akreditivi koji imaju svojstvo kreditnih supstituta																0	0	0	0	0	0	0														0	18			
6.	Imovina kupljena na osnovu ugovora o direktnoj terminskoj kupovini																0	0	0	0	0	0	0														0	19			
7.	Ugovori o terminskim depozitima																0	0	0	0	0	0	0														0	20			
8.	Neplaćeni dio djelimično uplaćenih akcija i hartija od vrijednosti																0	0	0	0	0	0	0															0	21		
9.	Ugovori o prodaji i reokupu imovine																0	0	0	0	0	0	0														0	22			
10.	Ostale rizične vanbilansne obaveze																0	0	0	0	0	0	0														0	23			
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 100%		0	0	1.485	1.679	276	12.212	0																													15.652	13.740	24		
UKUPAN IZNOS PONDERISANIH VANBILANSNIH STAVKI		397.150	0	2.613	3.752	4.016	56.716	0																													464.247	36.288	25		

8. Rizik druge ugovorne strane

(Član 12.1. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Banka na 31.12.2018. godine nije bila izložena riziku druge ugovorne strane pa stoga ne objavljuje informacije o takvim izloženostima.

9. Operativni rizik

(Član 13.1. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

9.1 Informacije o izboru metoda koji banka koristi za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik

Operativni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Identifikacija, mjerenje, monitoring i kontrola operativnog rizika bliže su definisani internim aktima, Politikom i Procedurom upravljanja operativnim rizikom.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala ("Sl.list Crne Gore", br. 38/11, 55/12 i 82/17) za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik, pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine.

10. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica

(Član 14. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Na dan 31.12.2018.godine knjigovodstvena vrijednost ulaganja u kapital drugih pravnih lica iznosila je EUR 8.070 hiljada, od čega se EUR 7.890 hilj. odnosi na ulaganje u kapital četiri zavisna društva u kojima Banka, sa upravljačkim udjelom od 100%, ima kontrolu nad poslovanjem, a EUR 180 hilj. na ulaganja u kapital drugih pravnih lica, u kojima Banka nema ni značajan uticaj ni kontrolu.

Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica predstavljaju vlasničke finansijske instrumente. U finansijskim iskazima Banke ova pozicija uključuje finansijska sredstva koja se drže za trgovanje i investicije u zavisna preduzeća.

Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje su sredstva, odnosno hartije od vrijednosti u kojima Banka nema ni kontrolu ni značajan uticaj.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju se iskazuju po fer vrijednosti, odmjerenoj na osnovu kotiranih cijena na aktivnom tržištu (cijene dobijene sa berze ili sa drugog priznatog finansijskog tržišta), a ukoliko ne postoji aktivno tržište na osnovu fer vrijednosti odmjerenih tehnikama procjene.

Zavisna pravna lica predstavljaju ona pravna lica u kojima Banka ima udio u vlasništvu iznad 50%, ili više od polovine prava glasa, ili pravo upravljanja finansijskom, odnosno poslovnom politikom zavisnog preduzeća.

Banka u skladu sa MRS 27 "Konsolidovani i pojedinačni finansijski izveštaji" i Zakonom o bankama, kojim je definisano da se u konsolidovane finansijske izveštaje bankarske grupe ne uključuju podređeni članovi grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe, sastavlja konsolidovane finansijske izveštaje primenjujući metod "stavka po stavka", tako što se sabiraju iste stavke obaveza, sredstava, kapitala, prihoda i rashoda. Međusobna potraživanja i obaveze, međusobne transakcije i nerealizovani dobiti i gubici eliminišu se u potpunosti.

- Ulaganja u vlasničke finansijske instrumente, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se po trošku ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti usljed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.
- Hartije od vrijednosti kojima se trguje predstavljaju hartije od vrijednosti koje se drže radi ostvarivanja dobiti po osnovu trgovanja u kratkom vremenskom roku. Hartije od vrijednosti kojima se trguje inicijalno se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, a na dan bilansa po tržišnoj vrijednosti. Svi realizovani i nerealizovani dobiti po osnovu prodaje, odnosno promjene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti se priznaju u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.
- Ulaganje u kapital zavisnih društava se iskazuje po istorijskom trošku ulaganja.

S obzirom na navedeno, Banka u svom portfoliju ima hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i ulaganja u kapital drugih pravnih lica.

Struktura ulaganja na dan 31.12.2018. godine predstavljena je tabelom:

(000 EUR)

Učešće u kapitalu drugih pravnih lica	Knjigovodstvena vrijednost
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	
HOV za trgovanje	18
HOV namijenjene prodaji	162
Ulaganje u kapital zavisnih društava	7.890
UKUPNO:	8.070

U 2018. godini nije bilo materijalno značajnih realizovanih dobitaka/gubitaka od prodaje ulaganja, kao ni gubitaka od obezvrjeđenja trajnih ulaganja u kapital drugih pravnih lica.

11. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige

(Član 15. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

11.1 Priroda rizika kamatne stope i ključne pretpostavke korišćene za mjerenje izloženosti riziku kamatne stope (uključujući pretpostavke o ranoj naplati kredita i kretanju depozita po viđenju)

Banka je izložena raznim rizicima koji kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njen finansijski položaj i tokove gotovine. Kamatni rizik Banke, u uslovima čestih promjena kamatnih stopa i neravnomjerne ponude i tražnje kapitala, zahtijeva posebnu pažnju Banke. Kamatni rizik predstavlja nepovoljnu promjenu cijene kredita u odnosu na nivo pasivnih kamatnih stopa, sa jedne strane, i mogućnost smanjenja optimalne razlike između prosječnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sa druge strane.

Procedura za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti Banke je bazirana na ispunjavanju zahtjeva Centralne Banke Crne Gore, navedenih u „Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke“ ("Sl.list Crne Gore", br. 60/08) i njome su definisane odgovornosti sektora i službi zaduženih za upravljanje ovim rizikom. Naime, Služba upravljanja rizicima je odgovorna za praćenje i upravljanje rizikom kamatne stope u Banci i dužna je da mjerenje rizika kamatne stope vrši najmanje jednom mjesečno, a prema potrebi i u kraćim vremenskim intervalima, o čemu je u obavezi da blagovremeno izvještava menadžment Banke i ALCO. Banka je uspostavila sistem mjerenja rizika kamatnih stopa na bazi koga se mogu procijeniti efekti promjene kamatnih stopa na finansijski rezultat i ekonomsku vrijednost Banke. Mjerenje, izračunavanje i utvrđivanje rizika kamatne stope se vrši u Službi upravljanja rizicima.

U Banci se koriste sljedeće tehnike i modeli za mjerenje rizika kamatne stope:

1. GAP analiza;
2. Model simulacije neto prihoda;
3. Model mjerenja uticaja rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige na bazi standardizovanog kamatnog šoka.
4. Stres testovi.

11.2 Promjene ekonomske vrijednosti, dobiti ili drugog relevantnog mjerila koje koriste zaposleni u banci zaduženi za mjerenje, praćenje i upravljanje rizikom kamatne stope, a koje su nastale zbog promjene kamatnih stopa u skladu sa korišćenim metodama za izračunavanje kamatnog rizika, raščlanjeno po valutama.

Banka mjeri i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka, i to pojedinačno po svim značajnim valutama, a po ostalim valutama zbirno.

Za potrebe pojednostavljenog obračuna procjene promjene ekonomske vrijednosti knjige banke kamatno osjetljive pozicije knjige banke se raspoređuju u 13 vremenskih zona. Ponderi se temelje na procijenjenom

kamatnom šoku od 200 baznih bodova tokom vremena i procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu.

Raspored pojedinih pozicija u vremenske zone utvrđuje se prema preostalom broju dana do dospjeća – za pozicije sa fiksnom kamatnom stopom, odnosno do sljedeće promjene kamatne stope računajući od izvještajnog datuma – za pozicije sa ugovorenom varijabilnom kamatnom stopom, pri čemu Banka pozicije sa fiksnom kamatnom stopom može rasporediti i u skladu sa poslovnim modelom, planom i/ili tekućim očekivanjima Banke.

U skladu sa metodologijom obračuna definisanom u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke ("Sl.list Crne Gore", br. 60/08) i Procedurom za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke i metodologijom obračuna internog kapitala, izračunava se procentualni odnos promjene ekonomske vrijednosti i sopstvenih sredstava Banke.

Banka redovno vrši stresno testiranje rizika kamatne stope iz bankarske knjige. Banka testira uticaj promjene kamatnih stopa +200bp, -200bp na godišnji neto prihod od kamata (net interest income - NII).

12. Sekjuritizacija

(Član 16. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka)

Banka trenutno ne obavlja sekjuritizaciju, pa stoga ove informacije ne objelodanjuje.

13. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

(Član 17. Odluke o javnom objelodanivanju podataka od strane banaka)

Za potrebe ublažavanja kreditnog rizika, Banka koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Instrumenti materijalne zaštite koje Banka primjenjuje obuhvataju sredstva obezbjeđenja u obliku finansijske imovine, koji se odnose prvenstveno na depozite primljene od privrednih društava i fizičkih lica i ostale instrumente materijalne kreditne zaštite: polisa životnog osiguranja, gotovina deponovana kod trećeg lica.

Katalogom kolaterala koji je Banka usvojila precizno su definisani instrumenti osiguranja naplate potraživanja i propisano je koje stvari i prava pod kojim uslovima Banka uzima u obzir prilikom analize i procjene kreditnog rizika dužnika, kao i minimalni prihvatljivi odnos visine duga i vrijednosti kolaterala po tipovima nepokretnosti, a sve sa ciljem sagledavanja ispunjenosti uslova za tretiranje kolaterala prvoklasnim, odnosno adekvatnim u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom ("Sl. list Crne Gore", 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

Instrument nematerijalne kreditne zaštite koji Banka primjenjuje za ublažavanje kreditnog rizika su garancije. Banka priznaje garancije kao instrument nematerijalne kreditne zaštite samo ukoliko je strana koja pruža zaštitu dovoljno pouzdana, a ugovor o zaštiti je sprovodiv u svim pravnim sistemima u kojima Banka posluje i pruža odgovarajuću sigurnost po pitanju nivoa postignute kreditne zaštite.